

Messadi pertuccont program da legislatura 2022–2025

Preziada dunna presidenta dil parlament
 Stimadas parlamentarias, stimai parlamentararis

Per la cuntinuaziun dil program da legislatura 2018–2021 ha la suprastanza communal puspei definiu el program per ils onns 2022–2025 finamiras e puncts principals e presenta tal al parlament communal per prender enconuschientscha.

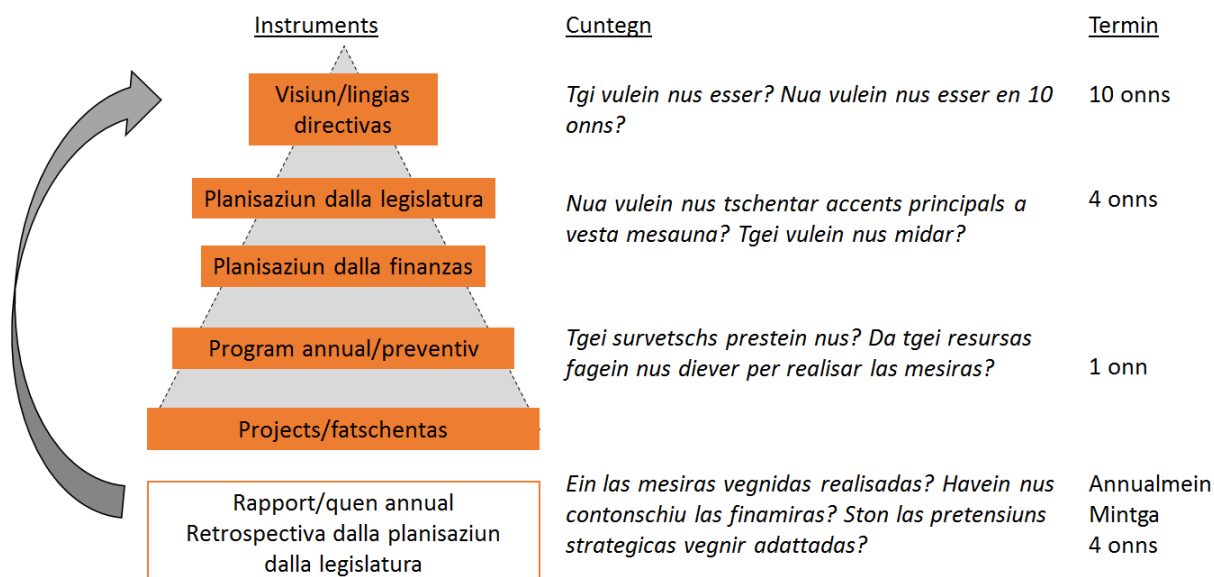
Introducziun

La vischnaunca dad Ilanz/Glion ei naschida igl 1. da schaner 2014 entras la fusiun dallas 13 vischnauncas da Castrisch, Duvin, Glion, Ladir, Luven, Pigniu, Pitasch, Riein, Rueun, Ruschein, Schnaus, Sevgein e Siat. Ils emprems onns ei la formaziun dallas novas structuras communalas stada el center. Quellas lavurs cuntinueschan e vegnan ad esser terminadas pér en entgins onns.

Per integrar las decisiuns el svilup general dalla vischnaunca drova ei ina vesta generala ed in'idea dall'orientaziun fundamentala per ils proxims diesch onns. La finamira ei da haver ellas autoritads ed en vischnaunca in'idea comunabla dil svilup futur, da contonscher in diever efficient ed effectiv dallas resursas, d'obtenir ina basa da decisiun e d'argumentaziun per sfidas ch'ei da prender per mauns sco era dad implementar la planisaziun e direenziun a vesta mesauna dalla vischnaunca sco pensum permanent. Il program da legislatura vegn discussaus e reflectaus duas gadas ad onn. Ina gada igl atun el rom dalla deliberaziun dil preventiv, l'autra gada la primavera a caschun d'in gi da strategia.

Tenor art. 18 lit. b ha la suprastanza communal l'incumbensa da fixar las finamiras da legislatura.

Instruments strategics per la planisaziun e la direenziun dalla vischnaunca

Situaziun da partenza/analisa dil contuorn

El rom dall'analisa da SWOT, che la suprastanza e la direcziun communal han elaborau communalmeins, ein ils suandonts aspects semussai sco fetg impurtonts. Els vegnan tractai cun prioritad ellas lingias directivas ed el program da legislatura.

Fermezias
<ul style="list-style-type: none">- La vischnaunca ei in liug funcziunal el cor dalla Surselva. Il center economic cun in bien provediment da basa, piazzas da lavur e purschidas da scolaziun fuorma in'unitad cun il contuorn. In dar ed in prender denter «marcau» e «tiara».- La grondezia dalla vischnaunca ei d'impurtonza politica regiunala e cantunala.- Bellezia cuntradas naturalas e culturalas intactas, unicas e variontas, nua che ruaus e natira secapeschan da sez.- Fermas identitads localas ch'ei francadas en ina veta d'uniun viva ed ina reha diversitad culturala e tradiziunala. Cheutier s'auda la bilinguitad ed ils maletgs dallas 13 fracziuns diltuttatfatg differents e per part fetg prezius.- La vischnaunca ha ina direcziun communal motivada ed in'administraziun efficients e d'aulta qualitat da survetsch.- Percepciun externa sco vischnaunca dinamica che funcziuna professionalmeins.- Ina scola moderna e da buna qualitat che ha novas pusseivladads da svilup grazia a sia grondezia.
Fleivleziias
<ul style="list-style-type: none">- Ina politica d'informaziun e comunicaziun pretensiusa: per part comunicaziun ed informaziun nuncuntenteivla per la populaziun, simultanmeins pauc interess vid temas dalla vischnaunca.- Pintga identificaziun cun la nova vischnaunca e cun il parlament sco legislativa sco era sentiment latent dil marcau «dominant» encunter ils vitgs «negligi/emblidai».- Situaziun finanziala difficila cun populaziun cun entradas bassas, memia paucas entradas, augment dallas expensas muort facturs externs, grond basegn d'investiziuns.- Infrastructura custusa muort la structura extendida e decentrala cun 13 fracziuns e supplementarmeins ils buordis da centers.- Munconza da piazzas da lavur qualificadas ed ina purschida da piazzas d'emprendissadi restrenschida meins ad ina depopulaziun dalla generaziun giuvna ed ina populaziun inveterada.- Munconza da forzas da lavur qualificadas.- Paucs objects d'affittaziun attractivs che corrispundan als basegns dad oz, cunzun ellas fracziuns.- Greva entschatta per novs habitonts.- Posiziun plitost pessimistica, negativa envers la vischnaunca.
Schanzas
<ul style="list-style-type: none">- Profilaziun turistica da Glion sco porta alla Ruinaulta cun dar dapli peisa al Rein sco era en general pli grond diever dalla posiziun centrala da Glion.- Far veseivlas las perlas dils vitgs e valorisar la decentralitad cun in profil turistic comunabel.- Grazia alla fusiun da vischnauncas ei resulta in pli grond spazi d'agir per novaziuns e causas che s'udevan avon buc ensemen san s'unir, augmentar il sentiment d'unitad cun projects comunabels.- La veta d'uniun aunc adina fetg activa e la lavur da milissa preziosa ei ina petga impurtonta per ina regiun che funcziuna.- Involver pli fetg secund-indigens, nezegiar lur savida e reits.- Cundiziuns da basa externas sco la nova lescha davart la planisaziun dil territori ni il squetsch da colaborar adina pli grond promovon novas sligiazziuns ed innovaziuns.- Megliera contonschibladad cun il traffic public grazia all'introducziun dil tact da mes'ura tochen Cuera.

- Desideri dils habitonts dalla Bassa dad esser ella natira, midada dil clima, stress da densificaziun els marcaus, transformaziun digitala e cuosts da habitar carschents ella Val dil Rein san augmentar l'attractivitat dallas regiuns muntagnardas periferas per novs segments.
- Cooperaziun dall'agricultura cun il commerzi, il turissem e la bransch da sanadad.
- Bilinguitad e cultura romontscha sco USP.
- Surmuntar il patertgar negativ davart la situaziun finanziaria ed enstagl pigliar a mauns schanzas e potenzials.

Prighels

- Interessi particulars stattan sur il beinstar public; il patertgar da fracziuns sa buca vegnir surmuntaus en favur d'ina vesta complessiva sur l'entira vischnaunca.
- Las discussiuns da spargnar impedeschan investiziuns per augmentar l'attractivitat e blocceschan igl optimissem per il futur.
- La disfidonza ellas autoritads impedescha in avanzar communabel e meina a bloccadas.
- Structuras tradiziunalas ed in patertgar pauc-aviert impedeschan l'integraziun da nievdomiciliai.
- Tut las activitads han mo pli liug a Glion ed ils vitgs sesentan negligi ed emblidai.
- Laorsch denter las pretensiuns als survetschs communal e las pusseivladads finanzialas dalla vischnaunca sesarva vinavon.
- Differentas structuras da vegliadetgna ellas singulas fracziuns, per part ferma inveteraziun.
- L'identitad locala va a piarder ed igl engaschi per la cuminonza senza ch'ina nova identitad cun la vischnaunca gronda sefuorma.

Proposta

La suprapostanza communal propona al parlament communal:

- da prender per enconuschientscha il program da legislatura 2022–2025.

Ilanz/Glion, ils 31 da matg 2022

Suprapostanza communal Ilanz/Glion